

ORIZONTURI ALE LUCRĂRII MISIONARE DIN SPAȚIUL ECLEZIOLOGIC ORTODOX, EXPRESIE A PARTICIPĂRII LA LIBERTATEA DIVINĂ

Drd. Silviu Marian DUMITRAȘCU

Universitatea „Ovidius” din Constanța, Romania

dumitrascusilviumarian@gmail.com

ABSTRACT : Horizons of Missionary Work from the Orthodox Ecclesiology Space, An Expression of Participation in Divine Freedom.

The Entire Missionary work of the Church is a permanent call addressed to the world by the Incarnate Word (John 1:14), Who dwelt among and in men. For Plato, religious beliefs reveal the fact that human nature is homo religiosus. This universal concept will constitute the foundation of Christian teaching which, however, will be developed starting from Holy Scripture and the writings of the Holy Fathers and will be continuously articulated and contextualized in historical, cultural and ethnic confluences, keeping the religious message unaltered, thus transgressing the creation myth in authentic soteriological dimensions, without altering the written or unwritten laws that define the cultural home of the world's civilizations.

Keywords: *missio dei, missionary horizon, context, unity.*

Lucrarea misionară ortodoxă contemporană se desfășoară într-un cadru cultural plural și adesea fragmentat, în care **libertatea de conștiință**¹ și **libertatea de expresie** nu mai pot fi înțelese exclusiv ca simple drepturi juridice, ci ca dimensiuni ontologice ale demnității umane², izvorâte din statutul persoanei create *după chipul și asemănarea lui Dumnezeu* (Facerea

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Key aspects of the Freedom of Conscience", în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016, pp.30-37.

2 Gelu Călina, „Some Notions on the Human Dignity within the Eastern Christian Missionary Space”, în *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății De Conștiință)*, ISSN 2495-1757, 12 (2)/2024, pp. 154-170.

1:26). În orizontul antropologiei ortodoxe, libertatea nu se definește ca autonomie închisă în sine, ci ca **participare la libertatea divină**, o libertate relațională, trinitară, care se exprimă prin iubire responsabilă și comuniune.

Întreaga lucrare misionară a Bisericii este o permanentă chemare adresată lumii de Cuvântul Întrupat (Ioan 1:14), Care s-a sălășluit între și întru oameni. Pentru Platon credințele religioase revela faptul că natura umană este *homo religiosus*³. Acest concept universal va constitui temelia învățăturii creștine care, însă, va fi dezvoltată începând de la Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți și va fi articulată și contextualizată continuu confluențelor istorice, culturale și etnice, păstrând mesajul ristic nealterat, transgresând astfel mitul creator în dimensiuni soteriologice autentice, fără a altera legile scrise sau nescrise care definesc căminul cultural⁴ al civilizațiilor lumii.

Astfel, lucrarea misionară pune în lumină personalitatea teandrică a Bisericii, care, datorită acestei caracteristici divine, reușește constant să își articuleze mesajul biblic permanentelor transformări istorice, culturale și sociale ale lumii. Prin îndelungata tradiție a propovăduirii cuvântului Scripturii, prin aprofundarea textelor patristice, Biserica transpune în mod natural și pe înțelesul tuturor complexitatea mesajului lui Hristos, datorită tezaurului de cunoștințe inestimabile pe care l-a adunat conjugând teologia cu profunzimea gândirii filozofice în timp ce rămâne fidelă liniei de gândire tradițională care o caracterizează.

Astfel, Biserica realizează un creuzet patristic în care contopește dimensiunile ei teologice cu tradițiile populare pe care întâi le creștinează pentru a le conferi spiritul christic al Duhului Sfânt ce sfințește materia lumii, realizând în spațiul și timpul Bisericii o sacralitate ce poate fi receptată și exprimată în limbajul contemporan. Principala misiune a Bisericii este, așadar, să exprime mereu Cuvântul pe înțelesul timpurilor lumii. „Limbajul, mitul, arta și religia sunt părți ale acestui univers. Ele sunt firele diferite care țes rețeaua simbolică, țesătura încâlcită a experienței umane. Întregul progres uman, în gândire și experiență, speculează asupra acestei rețele și o întărește”⁵.

3 Mircea Eliade, *Sacrul și profanul*, traducere din limba franceză de Brândușa Prelipceanu, ediția a III-a, Editura Humanitas, București, 2005, p. 122.

4 Gh. D. Mugur, Nichifor Crainic, Dr. V. Voiculescu, *Căminul cultural. Îndreptar pentru conducătorii la sate*, Fundația Culturală „Principele Carol”, București, 1924, p. 5.

5 Ernst Cassirer, *Eseu despre om, o introducere în filosofia culturii umane*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 43.

Contextul științific în baza căruia am ales tema specificată în titlul lucrării este reprezentat în primul rând de motivația personală de a evidenția clar modul în care Biserica se prezintă lumii de azi ca factor tămăduitor fundamental al naturii umane, ceea ce pentru mine reprezintă o temă de permanentă actualitate, mereu binevenită în a răspunde necesităților firii umane rănită de agresiunile lumii în care trăiește și, totodată, atât de importanță teoretică cât și practică pentru misionarul ortodox de azi.

Vocația și slujirea ca atribute misionare ale universului bisericesc descoperă mântuitoarele orizonturi ale vieții dumnezeiești, luminate de pacea patriarhală, căldura părintească, iertătoare, jertfelnică, vie, o adevărat sărbătoare a sufletului care a descoperit calea primenirii. La nivel teologic este lumea gândirii patristice definită de o autentică mistică autohtonă, care îmbie făptura umană în întreaga ei formă cu lucrarea Duhului Sfânt. Universul bisericesc este lumea copilăriei plină de miracole și liniște, paradisul pierdut, Împărăția lui Dumnezeu dobândită prin lucrarea harului, unde Omul încununează toate ca fiu al Tatălui ceresc, de la cel mai înalt nivel spiritual teologic și mistic.

Această stare umană îndumnezeitoare și mântuitoare generată de Biserică este veșnică, pentru că este înflăcărată, susținută și autentică prin lucrarea Duhului Sfânt, motiv pentru care este izvorătoare de stabilitatea și continuitate. De aceea, vitalitatea Bisericii și reziliența ce caracterizează creștinismul sunt rezultate ale vocației misionare specifice spațiului liturgic creștin. Lucrarea liturgică a Bisericii și-a încopciat cultura popoarelor în care și-a adâncit rădăcinile sale dumnezeiești. Astfel, a pătruns în toate dimensiunile vieții prin realizarea celei mai intime uniri spirituale.

Sistemul teologic și mistic al Bisericii a rămas permanent centrat pe Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, pe care L-a propovăduit ca Împărăție a lui Dumnezeu. prin urmare, cosmologia Bisericii are un fundamental caracter misionar. În acest univers tronează pronia dumnezeiască care se manifestă în lume prin lucrarea Duhului de viață dătător. În această creație omul are o poziție centripetă, după modelul lui Hristos Care este central în teologiei și mistică Bisericii. Acest model axiologic este surprins în Sfânta Scriptură în persoana vameșului care, prin comportamentul său, pune în lumină rolul pe care îl are Biserica în judecarea faptelor, datorită autorității sale divine ce reiese din calitatea ei de Trup tainic al Logosului. În acest fel înțelegem că rolul pe care îl are textul sacru în lucrarea misionară contemporană este acela de a păstra în forma cuvântului teologic sensul normativ

definit de Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, împodobit cu adevărul scrierilor Sfinților Părinți, care fac ca teologhisirea religioasă⁶ a lucrării misionare a Bisericii să rămână neschimbată și autentică.

Împlinind această lucrare Biserica oferă de fapt răspuns frământărilor care tulbură lumea contemporană cărora le adresează soluțiile sale duhovnicești. În acest fel, misiunea Bisericii devine misiunea tuturor celor înduhovniciți, a tuturor credincioșilor care, ca mădulare vii în Trupul lui Hristos, activează în lume. Acest proces presupune implicații sociale profunde din partea Bisericii și a credincioșilor creștini care sunt chemați să adreseze mesajul dătător de unitate al iubirii treimice în scopul realizării păcii și echității universale în care nu mai vorbim „nici elin, nici iudeu; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus” (Galateni 3:28).

O teologie despre misiunea Bisericii începe prin a exprima noțiunea de biserică locală și contextul în care aceasta a apărut, dar împărtășește și preocuparea proniei divine față de lume în ansamblul acesteia. Conexiunile care sunt exprimate ca relații între bisericile locale și Biserica sobornicească reprezintă o temă centrală a teologiei misionare. Creștinii de pretutindeni împărtășesc aceeași moștenire comună care, pentru mulți dintre ei, este reprezentată de acest tip de relație, mai ales că azi, există fragmentări de relaționare chiar în interiorul bisericilor locale, motiv pentru care lipsa unei înțelegeri a relaționării dintre local și global, potențează viitoare dezbinări ale unității bisericești. Unitate Bisericii constituie, așadar, în contextul lucrării misionare locale, un model al Bisericii primare, așa cum este descrisă ea în Noul Testament (Ioan 17:20-21), dar și în timpurile moderne, în cadrul mișcării ecumenice care apare odată cu Conferința Misionară Mondială de la Edinburgh din 1910. De aceea, a realiza o teologie misionară a Bisericii implică o reflectare asupra credinței creștine la nivel global în aceeași măsură cât este necesară o redimensionare a naturii ecumenice a Bisericii.

Orizonturile lucrării misionare din perspectivă ortodoxă

Trupul lui Hristos este viu în Duhul lui Hristos, Duhul Sfânt al lui Dumnezeu (cf. Gen 2,7). Duhul Sfânt, trupul lui Hristos și Împărăția lui Dumnezeu sunt strâns legate atât din punct de vedere biblic, cât și

6 Edgar Papu, *Evoluția și Formele genului liric*, Editura Tineretului, București, 1968, p. 22.

teologic⁷. Pentru apostolul Pavel, a fi „în Duhul” este echivalent cu a fi „în Hristos” sau „în trupul lui Hristos”. Împărăția așa cum este prezentată în Evangheliile sinoptice⁸. Teologic, în iconomia trinitară a lui Dumnezeu, Duhul și Fiul dezvăluie voia Tatălui în moduri diferite. Considerând Biserica și lucrarea ei misionară din perspectiva pneumatologiei, am putea caracteriza Biserica ca pe o mișcare a Duhului.

La sfârșitul secolului al XX-lea interesul pentru teologia Duhului Sfânt a fost stimulat în creștinismul neo-protestant de mișcările de trezire, în special cele pentecostale și carismatice, precum și cele ale eliberării și feministe. Aceste experiențe și perspective au propus noi moduri de a gândi Biserica și misiunea. Astfel, din ce în ce mai mult, teologia *missio Dei* a fost interpretată ca „a afla unde lucrează Duhul și se alătură”⁹. Se recunoaște, de exemplu, că Duhul Sfânt este „agentul principal” al misiunii¹⁰. Duhul inițiază, călăuzește și împuternicește misiunea Bisericii în Faptele Apostolilor¹¹. Și, potrivit lui Ioan, Duhul este cu Hristos care însușește, trimite și însoțește Biserica în misiune prin el însuși. Biserica ce este animată de Duhul este în mod firesc o mișcare misionară¹².

Exprimarea misiunii în termeni pneumatologici este o abatere de la teologia Împărăției lui Dumnezeu pe care am prezentat-o în primul capitol, care tindea să domine în misiologia occidentală încă din perioada colonială, însă noua direcție, comportă mult mai multe avantaje într-o lume în care societățile sunt din ce în ce mai divizate, deoarece, în primul rând, pneumatologia este mai puțin susceptibilă la limbajul dominației (deși nu este imună la interpretările hegemonice); în al doilea rând, nu

7 James D. G. Dunn, *The Christ and the Spirit: Collected Essays*, Pneumatology, T & T Clark, Edinburgh, 1998, pp. 343-357.

8 Timothy J. Gorrige, *Redeeming Time: Atonement through Education*, Darton, Longman and Todd, London, 1986, pp. 71-111.

9 Dr. Rowan Williams, Archbishop of Canterbury, *Fresh Expressions website front page*, Sept. 2006, disponibil la: <http://www.freshexpressions.org.uk/>, (accesat 18.06.2024)

10 John Paul II, *Redemptoris Missio, On the Permanent Validity of the Church's Missionary Mandate (1990)*, disponibil la: http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals/documents/hf_jpii_enc_07121990_redemptoris-missio_en.html, §§ 21-30, (accesat 18.06.2024).

11 D. Bosch, *op. cit.*, pp. 86-87 și 113-114.

12 Harry R. Boer, *Pentecost and Missions*, Wm B. Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1961, pp. 15, 47, 112; Roland Allen, *Missionary Principles*, Wm B. Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1964, pp. 16-17 și 33-36.

poate fi interpretată cu ușurință în termeni de teritoriu și, în al treilea rând, sugerează misiunea ca însoțire, unde smerită Biserica îndeplinește rolul de înainte vestitor, de *Paraclet* mai degrabă, decât de împărat.

Reflecția asupra naturii Duhului și a modului în care lucrează acesta conduce la o mai bună înțelegere a relației dintre Biserică și misiune. În primul rând, Duhul este sfânt. Duhul din biserică nu este un spirit al epocii sau principiul vieții și nici nu este una dintre multele forțe care lucrează în lume. Duhul este Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, întruchipat și revelat în Domnul Iisus Hristos. Acest Duh al lui Hristos este cel care oferă identitate comunității creștine și definește modul unic în care Biserica acționează în societate. Datorită acestei particularități a Bisericii, aceasta nu poate coopera întotdeauna cu oameni ori mișcări care manifestă un spirit diferit. Biserica discerne între spiritele timpului și testează duhurile (1 Cor 12:10; 1 Ioan 4:1) după criteriul lui Hristos înainte de a se implica în tendințele lumii¹³.

În al doilea rând, Spiritul este dinamic și puternic. Biserica trăiește și acționează în puterea Duhului¹⁴, motiv pentru care se află într-o permanentă schimbare și adaptare¹⁵. Duhul este ca un vânt puternic sau ca un foc furibund, nu o simplă adiere sau o lumânare ce veghează somnul Bisericii¹⁶. Duhul dăruiește putere Bisericii de a mărturisi despre Hristos (Luca 24:48-9; Fapte 1:8).

În al treilea rând, Duhul Sfânt afirmă și ține treaz spiritul Bisericii. Prin prezența Duhului iubirii în biserică este afirmată identitatea ei creștină (Ioan 13:35). Duhul revărsat asupra Bisericii înzestreață pe membrii ei cu daruri și afirmă constant slujirea (1 Corinteni 12:7). Duhul care lucrează asupra vieților creștinilor aduce roade (Gal 5:22) și pace face pe cei care Îl primesc asemănători lui Hristos. În același timp, Duhul este judecătorul (Ioan 16:8-11), care dezvăluie tainele inimilor (Fapte 5:1-11).

13 Kirsteen Kim, „Come, Holy Spirit: Who? Why? How? So What?”, în Jacques Matthey, (ed.), *Come, Holy Spirit, Heal and Reconcile: Report of the World Council of Churches Conference on Mission and Evangelism, Athens, May 2005*, WCC, Geneva, 2008, pp. 150-158.

14 Cf. Jürgen Moltmann, *The Church in the Power of the Spirit*, SCM, London, 1977.

15 Jacques Matthey, (ed.), „Mission and Evangelism in Unity Today”, în *You are the light of the world: Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC, Geneva, 2005, § 10.

16 Samuel Rayan, *Come Holy Spirit*, Media House, Delhi, 1998, p. 7.

Duhul lui Hristos este Duhul adevărului, de care cei răi se tem (Ioan 16:13; Col 2:15).

În al patrulea rând, Duhul suflă unde vrea (Ioan 3:8). Acest lucru încurajează flexibilitatea misionară care oferă discernământul de care Biserica are nevoie pentru a fi prezentă în lume. Lucrarea Duhului relevă locul în care Dumnezeu lucrează și cui este chemată Biserica să se alăture, ceea ce relevă faptul că activitatea misionară este plină de surprize. O asemenea disponibilitate de a urma ceea ce credem și mărturisim este susținută de lucrarea Duhului încă din timpul Bisericii primare. Fără El, Petru nu l-ar fi vizitat pe Corneliu, Pavel nu le-ar fi predicat neamurilor, iar noi am practica în continuare tăierea împrejur etc. faptul că Duhul se mișcă și vorbește în multe și variate moduri oferă un impuls în plus dialogului interreligios dar și altor dialoguri de acest fel¹⁷.

În al cincilea rând, Duhul lui Dumnezeu a fost parte la aducerea în existență lumii pe care și acum o susține și o întregește. Frumusețea, bogăția culturilor umane, orice este bun și adevărat poate fi atribuită creației Spiritului. Prin Duhul, Dumnezeu face toate lucrurile noi, iar prin lucrarea misionară Biserica are privilegiul de a participa la acest proces în care este ea însăși reînnoită. Puterea creatoare a Duhului este îndumnezeitoare (Romani 8:22-23). Din lucrarea misionară de îndumnezeire împlinită de Hristos a izvorât coborârea Duhului Sfânt (Luca 4:18), ceea ce conferă lucrării misionare capacitatea de a vorbi și face dreptate cu dorința de împăcare în numele justiției¹⁸. „Bisericile sunt libere să aleagă modalitățile pe care le consideră cele mai bune pentru a vesti pe Hristos diferiților oameni în diferite circumstanțe. Dar aceste opțiuni nu sunt niciodată neutre. Fiecare metodologie ilustrează sau trădează vestea pe care o anunțăm. În toate actele misionare, puterea acestor lucrări trebuie să se subordoneze iubirii”¹⁹.

În cele din urmă, „slujirea Duhului este o slujire a împăcării (2 Corinteni 3:8; 5:18-19)”²⁰, motiv pentru care reconcilierea a devenit o nouă

17 Jacques Matthey, (ed.), „Mission and Evangelism”, § 43.

18 Donal Dorr, *Mission in Today's World*, The Columba Press, Blackrock, Co. Dublin, 2000, p. 128.

19 Jacques Matthey, (ed.), „Mission and Evangelism”, § 28.

20 Jacques Matthey, (ed.), „Mission as the Ministry of Reconciliation”, in *You are the light of the world: Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC, Geneva, 2005, § 22.

paradigmă misionară în secolul al XXI-lea: „Misiunea Bisericii în numele Duhului Sfânt înseamnă a lucra în scopul realizării păcii și însănătoșirii”²¹ și „a chema oamenii în comuniune cu Dumnezeu”²².

Această misiune este expresia vieții bisericești: „Pocăința în Biserica lui Hristos este ea însăși parte a slujirii și a mărturisirii păcii în lume”²³. În Duhul ne bucurăm împreună de comuniune (2 Cor 13:13) și pace cu Dumnezeu (Romani 5:1,11; Ef 2:14), lucrare ce ne inspiră în realizarea păcii pe pământ (Luca 2:14). Încrederea în Iisus Hristos biruie duhurile cauzatoare de violență, suferință și dezbinare (Luca 7:11-17; Ioan 11:11; Marcu 5:35-43)²⁴. Duhul Sfânt este izvorul vieții care ne dă vindecarea²⁵, un izvor al cărui matcă este Biserica (cf. Ioan 4:14). Din această perspectivă, lucrarea misionară este generată de comuniunea euharistică a Bisericii ca o „liturghie după Liturghie”²⁶. Este o prelungire a cultului bisericii, unde se împlinește euharistic jertfa întregii noastre vieți (Rom 12:1), cu scopul de a realiza „o umanitate împăcată și creație reînnoită”²⁷.

Biserica în misiune

Am prezentat trei imagini ale lucrării misionare a Bisericii: pregustarea Împărăției lui Dumnezeu, Trupul lui Hristos și lucrarea Duhului Sfânt²⁸. Acestea sunt legate de persoanele Sfintei Treimii și reflectă dezvoltarea istorică a teologiei misionare începând cu Edinburgh 1910, acoperind teologia toate temele dogmatice creștine, de la hristologie până la pneumatologie, ceea ce nu înseamnă că misiologia creștină nu mai aer nimic de

21 Jacques Matthey, (ed.), „Mission as the Ministry of Reconciliation”, § 62.

22 Jacques Matthey, (ed.), „Mission and Evangelism in Unity Today”, *You are the light of the world: Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC, Geneva, 2005, § 15.

23 Jacques Matthey, (ed.), „Mission as the Ministry of Reconciliation”, § 24.

24 Jacques Matthey, (ed.), „The Healing Mission of the Church”, in *You are the light of the world: Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC, Geneva, 2005, (127-162), § 42.

25 Jacques Matthey, (ed.), „The Healing Mission of the Church”, in *You are the light of the world: Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC, Geneva, 2005, § 40.

26 Jacques Matthey, (ed.), „Mission as the Ministry of Reconciliation”, § 27.

27 „Mission and Evangelism in Unity Today”, § 14.

28 Cf. John Driver, *Images of the Church in Mission*, Herald Press, Scottsdale, PA, 1997.

făcut. Dimpotrivă, în orice moment pot apărea noi direcție e dezvoltare ori regenerare a acestei lucrări a Bisericii²⁹.

A trece dincolo de granițe și a propune perspective inedite este un proces mereu novator care îmbogățește pe cei care îl acceptă. În această lucrare am pus în lumină caracterul ecumenic al lucrării misionare în sens intercultural și trans-contextual³⁰, pentru că a lucra împreună în Biserică înseamnă a descoperi atât unitatea în Hristos, cât și darurile duhovnicești ale fiecăruia dintre noi. În misiune descoperim noi moduri de a fi Biserică și de a exprima misionar teologia Bisericii, îndepărtarea păcatelor prin lucrarea Duhului Sfânt, care, după restaurarea chipului pierdut din cauza păcatului original, cu toate consecințele catastrofale pe care le-a avut asupra făpturii omenești, conform Sfinților Părinți, rămâne neschimbat iconic. Sfântul Maxim Mărturisitorul, sintetizând un sistem teologic coerent în întreaga sa moștenire patristică precedentă, a arătat că doar condițiile nefirești ale realizării planului lui Dumnezeu în om s-au schimbat, din cauza apariției patimilor, perisabilității firii și a morții prin păcat, și nu Dumnezeu însuși. Ca urmare, au fost necesare, în funcție de schimbările naturii umane, astfel de acțiuni de mântuire, reabilitare sau vindecare, cum ar fi suferința, moartea și învierea lui Hristos. Așadar, suferința titanică a Fiului lui Dumnezeu Cel întrupat, printr-un impuls sinergic a devenit de o importanță capitală în condițiile stării nenaturale a omului. Această perioadă calitativ diferită a dezvoltării umane, referitoare la starea naturii umane care a ajuns la starea ei nenaturală prin căderea în păcat, este, de fapt, un proces de reintegrare a făpturii umane în starea ei originală. Prin voința Tatălui și prin acțiunea comună a Duhului Sfânt, o astfel de actualizare a devenit posibilă numai prin acțiunile Mântuitorului Iisus Hristos și prin exemplul și puterea pe care El le-a încredințat, de fapt, omului, pe care l-a binecuvântat cu această putere transformatoare.

Necesitatea popularizării unui astfel de strat tematic de idei patristice răsăritene, evidențind principiile de bază, mecanismele, formele esențiale și posibilele perspective de recuperare în Dumnezeu-omul Iisus Hristos actualizează focalizarea cercetării acestui punct de vedere.

29 „Your Kingdom Come: Mission Perspectives”, Report on the World Conference on Mission and Evangelism, Melbourne, Australia, 12-25 Mai 1980, WCC, Geneva, 1980.

30 Kirsteen Kim, *The Holy Spirit in the World: A Global Conversation*, Orbis, Maryknoll, NY, 2007.

Prerogativa conceptuală a cercetării propuse este folosirea surselor teologice și filozofice autentice ale celor mai de seamă reprezentanți ai patristicii răsăritene. Printre acestea se numără lucrările Sfântului Grigorie Teologul, Grigorie Palama, Sfântului Simeon Noul Teolog, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin, Grigorie Sinaiul, Avva Dorofei, Avva Isaia și Nicolae Cabasila.

Pentru prelucrarea amănunțită a materialelor am folosit metoda analizei tematice. În plus, baza metodologică a acestui studiu include principii precum: analiza genetică a conexiunilor metodologice specifice dintre hristologie și antropologia patristică orientală; analiza structurală și funcțională, inclusiv doctrina trăsăturilor naturale în structura personalității lui Iisus Hristos, nevoia terapeutică de vindecare a relației sinergice și perspectivele transformării esențiale ipostatice a omului ca parte a Trupului lui Hristos, Biserica Sa.

În acest context, în opinia noastră, trebuie să începem de la a vorbi despre Biserică. Sunt multe lucruri de spus despre Biserică și nu toate pot fi cuprinse în această lucrare, care trebuie să realizeze un program teologic misionar al Bisericii. Gândirea misiunii se află în general în paradigma trinitariană a misiunii, cu numele *missio Dei*. Parcurgerea etapelor de interpretare hristocentrică a lucrării misionare spre înfăptuirea uneia trinitare se realizează, în mare măsură, prin întoarcerea la scrierile Părinților Bisericii Răsăritene și întâlnirii dintre Occidentul și teologia ortodoxă de azi. *Missio Dei* este conceptul care pune accent pe trimiterea lui Dumnezeu în lume, realizată de Fiul și Duhul Sfânt, împreună cu relația dintre Biserici și activitățile lor misionare³¹. Prin urmare, o teologie despre misiunea Bisericii este preocupată de modul în care Biserica ia parte la lucrarea lui Dumnezeu din și în lume. Aceasta cuprinde „participarea la misiunea lui Dumnezeu pentru plinătatea vieții”, trăirea unei „vieții în comunitate”, întruparea Cuvântului evanghelic prin contextualizare în interiorul intim al fiecărei culturi, propovăduire, fapte și dialog în scopul rostirii adevărului evanghelic creator de „mărturie în unitate”³². Cu toate acestea, teologia misionară a Bisericii este necesar să se distingă atât în conținut, cât și în modul în care se articulează perspectivele lumii, fiindcă în principala ei preocupare intră biserica viitoare, în aceeași măsură în

31 David Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Orbis Books, 1991, pp. 389-391.

32 *Ibidem*, pp. 31-75.

care intră și biserica de azi. Prin urmare, teologia misionară reprezintă o preocupare specială pentru biserica actuală, una empatică, mai degrabă decât una ideală, o biserică militantă aici pe pământ în relație directă cu biserica triumfătoare, într-un mod cât mai vizibil decât invizibil. Ca atare, teologia misionară a Bisericii va include nu numai discuții biblice și doctrinare, ci și studii istorice și sociale.

Un corolar important al acestui lucru reiese din faptul că teologia misionară a Bisericii recunoaște că aceasta există în anumite forme sociale, economice, culturale și politice. Sunt tipuri de contexte care, pentru că au variat mereu, au generat moduri de exprimare bisericească diferite. Aceste diferențe sunt rezultate din mai multe cauze:

- timpul în care au apărut Biserica;
- numărul credincioșilor creștini;
- implicarea Bisericii în viața societății;
- recunoașterea Bisericii de către autoritățile seculare ca instituție publică sau ca viață privată.

Aceste diferite contexte locale pun în lumină existența, la nivel global, a unui fel de a fi bisericească, motiv pentru care trebuie să admitem că există o serie de modele ecleziastice care pot fi expresii legitime ale bisericii.

Concluzii

O teologie despre misiunea Bisericii începe prin a exprima noțiunea de biserică locală și contextul în care aceasta a apărut, dar împărtășește și preocuparea proriei divine față de lume în ansamblul acesteia. Conexiunile care sunt exprimate ca relații între bisericile locale și Biserica sobornicească reprezintă o temă centrală a teologiei misionare. Creștinii de pretutindeni împărtășesc aceeași moștenire comună care, pentru mulți dintre ei, este reprezentată de acest tip de relație, mai ales că azi, există fragmentări de relaționare chiar în interiorul bisericilor locale, motiv pentru care lipsa unei înțelegeri a relaționării dintre local și global, potențează viitoare dezbinări ale unității bisericești. Unitatea Bisericii constituie, așadar, în contextul lucrării misionare locale, un model al Bisericii primare, așa cum este descrisă ea în Noul Testament (Ioan 17:20-21), dar și în timpurile moderne, în cadrul mișcării ecumenice care apare odată cu Conferința Misionară Mondială de la Edinburgh din 1910. De aceea, a

realiza o teologie misionară a Bisericii implică o reflectare asupra credinței creștine la nivel global în aceeași măsură cât este necesară o redimensionare a naturii ecumenice a Bisericii.

Prin urmare, finalitatea ultimă a lucrării misionare ortodoxe nu este persuasiunea, ci transfigurarea; nu convertirea forțată, ci comuniunea liberă. Într-o lume în care libertatea este adesea disociată de adevăr, Biserica este chemată să afirme, prin propria ei viață, **unitatea indestructibilă dintre libertate și iubire**, dintre mărturisire și respectul pentru conștiința celuilalt. Misiunea ortodoxă, așadar, rămâne o **teologie a libertății împărtășite**, în care adevărul se oferă nu ca normă, ci ca viață, iar libertatea se împlinește nu în autonomie, ci în comuniune cu Dumnezeu și cu aproapele.

Bibliografie:

- ✦ ALLEN, Roland, *Missionary Principles*, Wm B. Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1964.
- ✦ BOER, Harry R., *Pentecost and Missions*, Wm B. Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1961.
- ✦ BOSCH, David, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Orbis Books, 1991.
- ✦ CĂLINA, Gelu, „Some Notions on the Human Dignity within the Eastern Christian Missionary Space”, în *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății De Conștiință)*, ISSN 2495-1757, 12 (2)/2024, pp. 154-170.
- ✦ CASSIRER, Ernst, *Eseu despre om, o introducere în filosofia culturii umane*, Editura Humanitas, București, 1994.
- ✦ DRIVER, John, *Images of the Church in Mission*, Herald Press, Scottsdale, PA, 1997.
- ✦ DORR, Donal, *Mission in Today's World*, The Columba Press, Blackrock Co., Dublin, 2000.
- ✦ DUNN, James D. G., *The Christ and the Spirit: Collected Essays*, Pneumatology, T & T Clark, Edinburgh, 1998.
- ✦ ELIADE, Mircea, *Sacrul și profanul*, traducere din limba franceză de Brândușa Prelepceanu, ediția a III-a, Editura Humanitas, București, 2005.
- ✦ GORRINGE, Timothy J., *Redeeming Time: Atonement through Education*, Darton, Longman and Todd, London, 1986.

- ✦ JOHN PAUL II, *Redemptoris Missio, On the Permanent Validity of the Church's Missionary Mandate* (1990), disponibil la: http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/encyclicals
- ✦ KIM, Kirsteen, *The Holy Spirit in the World: A Global Conversation*, Orbis, Maryknoll, NY, 2007.
- ✦ MATTHEY, Jacques, (ed.), *Come, Holy Spirit, Heal and Reconcile: Report of the World Council of Churches Conference on Mission and Evangelism, Athens, May 2005*, WCC, Geneva, 2008.
- ✦ MATTHEY, Jacques, „Mission and Evangelism in Unity Today”, în *You are the light of the world': Statements on Mission by the World Council of Churches 1980-2005*, WCC, Geneva, 2005.
- ✦ MOLTMANN, Jürgen, *The Church in the Power of the Spirit*, SCM, London, 1977.
- ✦ MUGUR, Gh. D., Nichifor Crainic, Dr. V. Voiculescu, *Căminul cultural. Îndreptar pentru conducătorii la sate*, Fundația Culturală „Principele Carol”, București, 1924.
- ✦ PAPU, Edgar, *Evoluția și Formele genului liric*, Editura Tineretului, București, 1968.
- ✦ RAYAN, Samuel, *Come Holy Spirit*, Media House, Delhi, 1998.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Key aspects of the Freedom of Conscience”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016, pp.30-37.